

አርበኝነትና አህጉራዊ አንድነት

“ኮሌጅ-ኩ” መጣች (ልዑልድ)

ቴዎድሮስ

የካቲት

የ19ኛው ንባዔ
ታሪካዊ ደረሰ

6ኛ ዓመት

ቁጥር 10

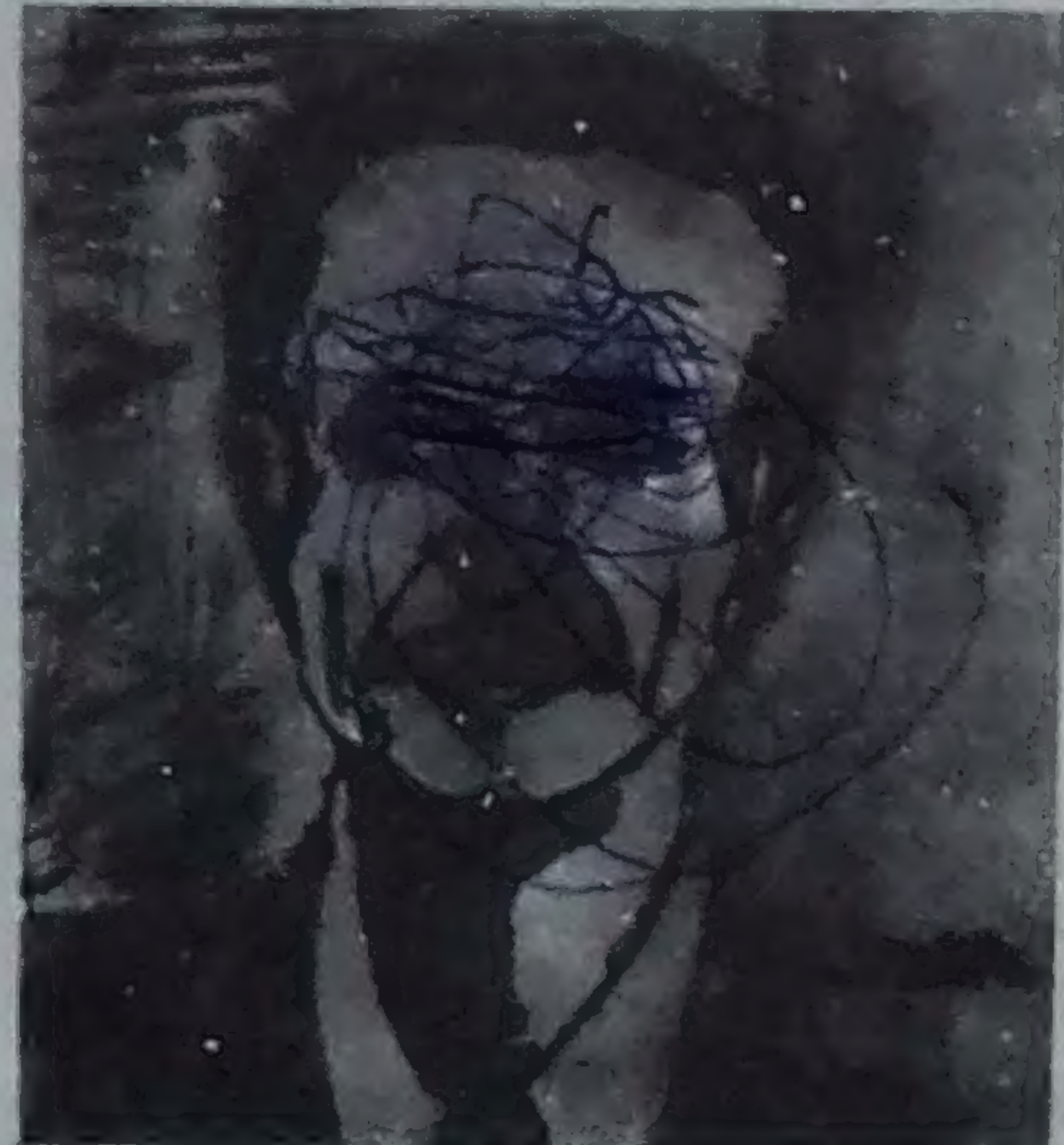
ሰኔ 1975

የአማርኛ ደራሲያን እምነትና አቅጣጫ

፡ ከሥነም ሙልያ

ሌላ ማተሚያ ቤቶች የፈለጉትን ያህል ይጠይቃሉ ። ትምህርት ሚኒስቴር ካልገዛ በስተቀር ለሕዝብ የሚሸጠው መጽሐፍ የሚሄደው ለማተሚያ ቤት ነው።

መንግሥቱ ገዳሙ ከነአቤ ጉበኛ ጋር በማዕረግ ልናስልፈው የምንችል ደራሲ ነው ። አብዛኛው ትኩረቱ በማገበረሰብአዊ ጉዳዮች ላይ ሲሆን ከቀድሞ አፍአዊ የፈጠራ ጽሑፎች ዘዴ የተለየ ባሕርይ የማይታይባቸው ናቸው ። ይሁን እንጂ ታዋቂው ደራሲ ለነበረበት ዘመን አስተሳሰብ ደረጃ ይመጥናሉ ባይባሉም ለአማርኛ ሥነ ጽሑፍ የማይናቅ አስተዋጽኦ ያደረጉ ሥራዎችን አበርክተልን ያለፈ ልብ ሙሉ የጽሑፍ ሰው

ነበር ብለን ልናልፈው ብንችልም ወደፊት በእርሱ ምናብ የተፈጠሩት ገጸ ባሕርያት ጉዳይ በሰፊው ሊጠኑ የሚገባቸው ሰብአዊ ድንጋጌዎችን በአራዊት ጠባይ በጉልበትና በኃይል የተሞሉ ሥራዎች መሆናቸውን ሳልጠቁም አላልፍም ።

ከዛሬ 24 ዓመታት ጀምሮ በአማርኛ ሥነ ጽሑፍ ዓለም ውስጥ ያለና ከፍተኛ ተወዳጅ ነትና ዝናን ያተረፈ ደራሲ ባለቅኔ ፀጋዬ ገ/መድኅን ነው ። ፀጋዬ ገ/መድኅን በቅድመ አብዮትም ሆነ በድኅረ አብዮት የአማርኛ ድራማ አጻጻፍ ውስጥ ግንባር ቀደም ሥፍራ ይዞ የሚገኝ ነው ። በተለይ በ1957 በደረሰው የክርም ሰው «በተሰኘው ሥራው አማ

ካይነት በጣም ሊታወቅ ችሏል ። ፀጋዬ የክርም ሰውን ሲጽፍ የዘመናዊ አጻጻፍ ት/ቤቶች ከሆኑት አንዱን የፈጠራ አግጣጫ ተከትሎ የጻፈ መሆኑን ራሱ በይፋ ይናገራል ።

«የቲያትሩ አደራረስ ዘመናዊ ተብለው ሚታወቁት ዓይነቶች በተለይ «ቲያትር አፍ ከሩወልቲ» ማለት መንፈስን ሊያስጩ ንቅ በሚቃጣ ሆናቱ ከሚቀርበው ጋር ይመደባል ።» በማለት በመቅድሙ ውስጥ ያሰፈረውን የፈጠራ አግጣጫ እምነቱን ያንፀባርቃል ።

ፀጋዬ ገ/መድኅን በዚህም ሆነ በሌሎች ሥራዎች በዘመኑ በነበረው ገሃድ ዕውነታ ውስጥ በቲያትር ጥበብ አማካይነት ያለምንም ማመንታት በድፍረት ያንፀባርቀው ከመሆኑም በላይ የድራማዎች ሂራዎች ባለቤቶች ከዚህም ከዚያም መደቦች አባላት የሚገኙበት ነው ። ፍርድና ፍትሕን ለተነፈጉ ወገኖች ተመልካቹ እንዲጽፈው ቢያደርግም በበታች «ጭቁን» መደብ አካባቢ ላሉት ገጸባሕርያት ፀጋዬ አድሎ እንደነበረውና በሁዋላም አቋሙን ለይቶ እንዳወጣው ለመገንዘብ ብዙ አዳጋች አይደለም ። ስለዚህ ፀጋዬ ገብረ መድኅን እምነቱን በመቅድምፍ ውስጥ በትክክል ሊያስቀምጣቸው ባይችሉም «የጭካኔ ቲያትር» እርሱ እንደተረዳው የተጉሳቆለ ኑሮ የሚኖሩትን ሰዎች ሕይወት በማንፀባረቅ የድርሰቱን ዓላማ ወይም ፍልስፍናውን ለማሳየት የሞከረ ይመስላል ። አብዛኛዎቹ የፀጋዬ የሕሳብ አገላለጾች በብሶት አገላለጽና ንባብ አዕምሮ ላይ የተመሠረተ ይመስላል ። ሞገስና አብዬ ዘርፉ «በክርም ሰው» ውስጥ ለዚህ አባባል ጥሩ ምሳሌ ቢሆኑም የግጥም ጥርቅም አድርጎ ባቀረበው «አሳት ወይ አበባ» በተሰኘው መጽሐፉ ውስጥ በቀረቡት ግጥሞች ላይ ይህ የደራሲው ባሕርይ ጉልቶ ይታያል ። ፀጋዬ የትካዜ አሻራ በሰዎች ሕሊና ውስጥ ትቶ ለማለፍ ያለው ኃይል ቀላል አይደለም ። ይህ ፍላጎቱና ጉልበቱ ከማንፈልገው ጭንቀት ውስጥ ሊከተን ቢፈልግም ቅሉ ትውፊታዊው ኢትዮጵያዊ የደጋ የሕይወት የፍልስፍና አመለካከት ይህን መምሰሉን አበ

አንድ አጀማመሩ አልዘለቀም እንጂ በአማርኛ ሥነ ጽሑፍ ውስጥ በአማርኛ ልብ ወለድ ታሪክ አገገፍ በሁለት መጻሕፍት 12 ድርሰቶችን ይዞ ቀርቦ የነበረው «የመስከረም»ና «የሌላው መንገድ» ደራሲ ታደሰ ሊበን አንዱ ብርቅዬ ደራሲ ጠቢብ ነበር ። እርሱም በ1952 ባቀረበው የመጨረሻው ሥራው «ሌላው መንገድ» መቅድም ላይ ስለአዋር ልብወለድ ንድፈ ሕሳብ ያለውን እምነት ይገልጻል ።

«...አዋር ልብወለድ ታሪክ ነው ተብሎ በወረቀት ላይ የሰፈረ ድርሰት አንድ ሙሉ የሆነ ፡ ሲጨረስም ያለቀ ፡ የጥበብ ደንብ መሆኑን መመርመርና ማወቅ ወይም ልብ ማድረግ ዛሬ የያንዳንዱ አንባቢ ግዳጅ ሊሆን የሚገባው ነገር ነው ።

«ባዊቱ አዋር ልብወለድ ታሪክ ፡ የትልቅ ታሪክ ብሜቲ ወይም ቁራጭ ነገር አይደለም ። አንድ አዋር ልብወለድ ታሪክ በራሱ ቋሚ የሆኑ አንድን ሕሳብ ወይም አንድ ጠባይ (አንድ የተለየ ሰውን) በሚገባ የሚገልጽ ራሱን የቻለ የጥበብ ቃላት ከፍለው ። ነገር ግን ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ንድሚያውቀው ሁሉ እንጉቻ እንጀራ የአንድ ትልቅ እንጀራ ቁራጭ አይደለም ።» ይለናል ታደሰ ሊበን ።

ታደሰ ሊበን አንድ እንጉቻ ያቀረባቸው ታሪኮች ማገበረሰብአዊ የሆኑ ችግሮችን የሚመለከቱ ናቸው ። በሥዕላዊ አገላለጽ ከቀረቡት መካከል «ጅብ ነሽ» እና «ትንሹ ልጅ» የተባሉት ታሪኮች ከተደራሲዎች ጋር ዘወትር የወረቀት ትውስት ይመስል የሚቆዩ ትረካዎች ናቸው ። ግን ደራሲው አንድ ዕለት ወይንም ወርሐዊ ጤዛ ሳይሆን እንደመስከረም ወፍ እንኳ እየሰነበተ ብቅ ሳይል ከሰነበተ 22 ደመራዎች ተለኩሰዋል ። ለዚህ ታላቅ ችሎታንና ስጦታን ላሳየ ደራሲ ጠቢብ የአክብሮት መግለጫ ከዘላለም ሐውልቱ ላይ ጉንጉን አበባ ለማስቀመጥ እንኳ አንችልም ። ምክንያቱም ብዕሩን ተንተራሰ እንጂ ከንዱን አልተንተራሰም እና ነው ።

ታደሰ ሊበን የአሜሮር ታሪኮችን ፅንሰ ሕሳብ ቀደም ሲል ባጤነው ሁኔታ ቢገልጽልን ፡ ያለፈው ደራሲ መንግሥቱ ገዳሙ ሌላ እምነት ነበረው ። በመንግሥቱ ገዳሙ አባባል ።

«የሚፈለገው ታሪኩ ነው እንጂ የገጽ ብዛት አይደለም ። በሀገራችን ውስጥ ማን በብ የማይወዱ ሰዎች ስላሉ ስንፍናቸውን ለማውደም ብዬ ገጹን አሳንሼዋለሁ ። በሀገራችን የወረቀት ፋብሪካ የለም ። ስለ

እንደዚህ ያረጋጋል። ወደ ደቡብ
የምንገደብትን ጉዳዩ ቀላል አድርጎ
ያሳየንም። ያከብደዋል። ይተባበራል።
የሕይወት ውስብስብ ከሮች አያይዞ
ጓደኛን ሲያሳየን እንደገና ወደብላትና ወደ
ቀጣይነትናል። ገጽ ባሕርያትን የእምቅ
ሕሳብ ማገገሚያ አድርጎ ማናገር የእርሱ
ውስታ መሥመር ዓይነትና ጠባይ አድ
ርጎን እንደገናምትባብዙ ሥራዎቹ ውስጥ
የሚከሰቱት ሁኔታዎች ያስገድዳናል።
ፀጋዬ ገ/መድህን ከ1966 ወዲህ በሚያ
ቀርባቸው ሥራዎች ውስጥ ለተጨማሪ
ውስታ ወገናዊነትና በመፍትሔም ጠቋሚ
ነት ረገድ አስጨንቆና አስቃይቶ ከማለፍ
ይልቅ ወሳኝ እርምጃ በተለያዩ ዘዴዎች ለማ
ሳየት አቋሙን ሲያገገግልቅ እናያለን። የእ
ርሱ ተወዳጅ ገጽ ባሕርያት ገና ከማለፍ
የፈጠራ ዘመኑ «የፊህ አክሊል» አንስቶ
እስከ «ጋሞ» ድረስ ተራራ ሰዎችናቸው። በጠ
ላቸውም በወዳቸውም ማዕከላዊ ሥፍራ
እንዲይዙ ያደርጋል። በዚህ አቅራቢ የሕ
ዝባዊነት ፅንሰ ሐሳብን ከፀጋዬ የፈጠራ
ሥራ ጋር ማዛመድ ይቻላል። ይሁን እንጂ
ፀጋዬ በነዚህ ገጽት አማካይነት የሚያቀር
ባቸው ሐሳቦች በሚታዩር ዝንባሌው በጣም
የላቀ ከመሆኑ የተነሳ የቀረበው ቀላል ሃሳብ
የከበደ ይመስላል። ባለውም የፈጣሪነት
ሥልጣን፣ በሚሰለው የሚታዩር ቀለም
የሐሳቡ ገጽት የማይታዩ ይመስላሉ። በአ
ንዳንድ ሐያሊ ነን ባዮችም ዘንድ የፈጣሪነ
ነቱን ሥልጣን ካለመገንዘብ በአማርኛቋንቋ
እንዲህ አይባልም። በግዕዙም እንዲህ ዓይ
ነቱ አባባል አይታወቅም እያሉ ሊወርፉት
ሞክረዋል። ፀጋዬን ይህ ልጋም ቅንጣት
ታህል አልገታውም። የፈጠራ ውቃዱ
በመጣች ቁጥር በምክንያት ላይ ሳያተኩር
በስሜት ላይ ተመሥርቶ ይሠራል።

ፀጋዬ በትውፊታዊ ወገኖችና ልምዶች
ላይ በጣም የጠነከረ እምነት ከመያዙ የተ
ነሳ ለጥቁር ሕዝብ የቲያትር ጀማሪነት ያቀ
ረበው የሙግት አንብሮ (ንድፈሃሳብ) ከኔ
ግሪቲድ ፍልስፍና ጋር የተዛመደ እምነት
እንደነበረ የታወቀ ነው። ነገር ግን ይህንን
እምነቱን በንድፈ ሃሳብ ደረጃ ብዙ አልቀጠ
ለበትም። ተቃዋሚዎች ስለተነሱበትም
ይሁን ስለሌላም ምክንያት ብቅ ብሎ የጠ
ፋው ሃሳብ ወደፊት ከሚያሳስቡን የፀጋዬ
እምነቶች አንዱ ነው። ፀጋዬ ገ/መድህን ዛሬ
የኢትዮጵያን የድራማ ዓለም በመሪነት ይዞ
አልፎ ይህ የመሪነት ማዕረጉ በዝርዝር ትን
ተናዎች ውስጥ ሲታይ ምን አይነት ሚዛን
ሲያገኝ እንደሚችል ወደፊት በሰፊው የሚ

ጠና ነው። ይሁን እንጂ ፀጋዬ ገ/መድህን
በፊህ አክሊል የጀመረው የፈጠራ ስራ በድል
አክሊል እንደሚያልቅ ምንም ጥርጥር የለ
ኝም።

የፀጋዬ ገ/መድህን ስም በኢትዮጵያ ዘመ
ናዊ የተውኔትና የግጥም ዓለም ውስጥ ሲነሳ
የእርሱ ዘመነ ዓድ የሆነው የመንግስቱ ለማ
ስም አብሮ ይነሳል። በቅድመ አብዮት የአ
ማርኛ ስነዕሁፍ ውስጥ «ያላቻ ጋብቻ»
«ጠልፎ በኪሲን» --- «ደንደው ጨቡዬ»
እንዲሁም በጣም ታዋቂ ካደረጉት አንዱ
«የግጥም ጉባኤ» የተሰኙት ስራዎቹ ናቸው።
መንግስቱ ለማ ህይወትን በኩሚዲ ገፅታዋ
መመልከት የሚፈቅድ ደራሲ ጠቢብ ነው።
«ያላቻ ጋብቻ» በሚለው የታተመው የተ
ውኔት መፅሀፉ መቅደም ውስጥ «ቁም ነገ
ርን በላቅ ሸፍኖ ለተመልካች በማትረብ በራ
ሳችን መላቅ እንድንችል» ቲያትሩን በመ
ንፈለ ድርሰት እነሳሽነት የፃፈው መሆኑን
በመግለፅ ያለንበት ጠቅላላ ሁኔታ በኩሚዲ
አይን ሲታይ ይኸውላችሁ እንዲህ ያለ ነው
ይህንን ይመስላል ብሎ ከማመልከት ወዲያ
የሚያከለው ስብከት የለም። በማለት ለቀ

ድም ማሳበረሰብ የሰነዕሁፍን የማላወቅ ተግ
ባራዊነት በዚሁ ጠባብ አግጣሚ ብቻ እንዲ
መለከተው ከርከር ያቀርባል። ይሁን እንጂ
በዚሁ መግታቱን አይቀጥልም። ጥቂት መስ
መሮችን በዚሁ መቅደም ውስጥ ወረድ
ብሎ መንትያ ሃሳቡን ያቀርባል። በኩሚዲ
አይን ህይወትን (ሁኔታን) ደራሲው ካስመ
ለከተ በሁዋላ ምን አይነት ሁኔታ እንደሚ
ከተል ይገልጻል።

«--- ለዚህ ሁኔታ ሃላፊነት አለበት ብሎ
በእዳ የሚያዘው አንድ ሰው ወይም አንድ
ክፍል ሕዝብ አይደለም። ራሱ ጠቅላላው
ሁኔታ ነው። ሁኔታውን ለመለወጥ ግን ምን
አይነት እንደሆነ እንዲታወቅ ያስፈልጋል።

ተፈላጊው እውቀትም በሚያስቅ ወይም በ
ሚያሳዝን ተረት ሸፍኖ ሊገለፅ ስለሚችል
«ያላቻ ጋብቻ» እንዳትሚይህንን አላማ ትደ
ግፋለች። » በማለት ከቀድሞ የገለልተኛ
ነት መንፈሱ በመንትያ አስተሳሰብ እሱን
ቱን ይገልፃልናል። በሚፈጥራቸውና በሚ
ያቀርባቸው ገፀባህርያት ምግባሮች ስቀን
እንድናልፍ ቁም እንዳንይዝ አስቀድሞ ያስ
ጠነቅቀናል። አድሃሪና ጉታች ወግ ሊያን
ፀባርቁ የሚችሉትን ገፀባህርያት እንኳ ለምን
እንደዚያ እንደሆኑ በረጋ መንፈስ እንድን
መለከታቸውና እንድንስቅባቸው ብቻ ያስ
ጠነቅቃል። በኩሚዲው ውስጥ የቀረቡት
ሁሉ የልማትና የጥፋት ድብልቆች ናቸውና
አንፍረድባቸው የሚል እነቱን ያንፀባርቃል።
መንግስቱ ለማ ለምን እንዲህ አይነት አቋም
ወሰደ? ብሎ መጠየቅ ተገቢ ነው። ምናል
ባት ለነዚህ ጥያቄዎች መልስ የሚሆነን ድ
ራማው ከመታተሙ በፊት የተሰጡት ጋዜ
ጣዊ ትችቶች ወደዚህ አቋም እንዲያዘም
አድርጉታል? ወይስ ሌሎች ምክንያቶች
አሉ? በዚሁ መቅደም ውስጥ ብዙ የሚዋ
ጋቸው አዝማሚያዎች እንዳሉ ግልፅ ሆነው
ይታያሉ። ይሁን እንጂ የደራሲው እውነተኛ
ኛው አቋም «የደራሲ ስራው ጥሩ ድርሰት
መፃፍ ነው። መፅሀፉ ይናገር፣ እርሱ አፋን
ይያዝ። ወዘተ ---» የሚለው ነው። በዚህ ጥ
ጥናት ውስጥ ለዚህ ደራሲ አቋም የተለየ
ስፍራ መስጠት አስፈላጊ መስሎ ባይታይም
ጥያቄውን እንደ ማሳሰቢያ አስቀምጦ ማለፍ
ተገቢ ይመስለኛል።

መንግስቱ ለማ እንደመረጠው የፈጠራ
ጾታ በእውነትም ሳቅን ለመፍጠር ከፍተኛ
ስጦታ ያለው ባለቅኔ ደራሲ ነው። በጥበበ
ቃላት የሚፈጥራቸው ስእሎች በአይነ ገሊ
ናችን አይተን እንጠግባቸውም። በነጠላ
ቃልና ሀረግ የተባዙ ፍቺዎች እንዲኖሩ ማድ
ረግ የሚችል ነው። የአንድምታን ባህል
አጠናክሮ የያዘ በመሆኑ እነዚህ ፍቺዎች
መንትያ ጠባዮችን ይዘው «እንደተርጓ
ሚው» የሚያስኝ የመሸጊያና የመከላከያ
ምሽግ ገፍቶም ሲመጣ የመውጫዎ በሮች
ሁነው ይገኛሉ። ደራሲ ይህንን ይመስላ
ብሎ ከማመልከት ወዲያ የሚያከለው ስብ
ከት የለም የሚለው አባባሉ «ባሻ አሸብር
ባሚሪካ» በሚለው ግጥሙ ውስጥ ፈፅሞ
ከዚህ አባባል የተቃረነ ሀሳብን አንፀባርቆ
የለምን? በደራሲው አባባል የስብከት ትር
ጉም «ከባሻ አሸብር» ይዘት ወዲያ ወደት
ተጉዘን ልናገኝ ይሆን? እንዲያውም በደራ
ሲው ስነጥበባዊ እምነት በሚገባ እንደተገ

31

ለፅሁ፡ «ላሻ አብብር ባሚረክ» ስብስብ የፖለቲካ እስረኞች ግጥሞች ውስጥ ስለታገደ የተነገረውን መጥቀስ በቂ ይሆናል።

«— በስንኝና በሀረግ አቀነባበር ረገድ የእንቅስቃሴን ወይም የአክብሮትን ጅምር ስቲክ መንገድ ደራሲው አልተከተለም። አግታል መራቀቅ መመሳጠር የድርሰትን መልእክት ያድፈናል። የቅኔ እዝመራ «መልካም» ነው ተብሎ የለ። » በማለት በመግቢያው ውስጥ የሚያንፀባርቀው እምነት ከቀድሞ የተለየ ነው።

መንግስቱ ለግ በዘመናዊ አማርኛ የግጥምና የተውኔት ጥበብ ባህል ውስጥ ፈጣሪ ጠቢብ ብቻ ሳይሆን የንድፈ ሃሳብ አቅራቢም ሆኖ ነው። ስለቲያትርና ስለ ግጥም ያቀረባቸው አነስተኛ ፅሁፎች እንዳሉት ይታወቃል። እነሱ ይበልጡን ያተኩሩት በአፃፃፍ ቱክኒክ ላይ እንጂ በደራሲው እምነት ላይ ሆኖ አናገኘውም። ከዚህ እውቅ የዘመናችን ደራሲ ወደፊትም ብዙ የሚያስቁንና የሚያሳስቡን ስራዎች እንደምናገኝ በግመን ከብዙ በጥቂቱ ያለኝን ሀሳብ የሰነዘርሁ ስለሆነ ወደሌሎች እተላለፋለሁ።

ለአማርኛ ስነፅሁፍ ጥበብ ቃላት እድገትና ብልፅግና ከተደረጉት ፍልሚያዎች እጅግ አስደንጋጭና አዲስ ሃሳብ ሁኖ የቀረበው «ልጅነት» የተሰኘው የሰሎሞን ድሬሳ የግጥም መፅሀፍ ነው። ሰሎሞን ድሬሳ በልጅነት ያበቃ ደራሲ ነው። በ1964 የአብዮት ዋዜማ እንደመሆኑ ዘመኑ ዘመነ አመፅ ነበርና፡ በየፈርጁ ከታዩት አመጾች አንዱ የሰሎሞን ድሬሳ «ልጅነት» ነው። ሰሎሞን ድሬሳ ስለስነፅሁፍ ያለውን አመለካከት እሸቅድምድም በሚል ስያሜ መቅድሙን ሲፅፍ እንዲህ ይላል፡

«... ልበወለድን፡ ግጥምን፡ ድራማን ለማንጠር ብእር የሚገፉ ሁሉ... ለሀገር ብልፅግና፡ ለቋንቋ መዳበር እና የመሳሰሉ መልሶች አንድም ለማስመሰል ወይም በየዋህነት የሚሰጡ ናቸው። በቀላሉ መልስ የሚገኝላትን ጥያቄ የሚጠይቅ ወይ እብድ ነው። አለበለዚያትም ሰባኪ፤ ለትግልሰቢሆን ክብደት እየተመጣጠነ አይደል።

«ሆነም ቀረ እነዚህ አርባ ተኩል ግጥሞች የተፃፉት መፃፍ ስለነበረባቸው ነው። አልፎ አልፎ ልፈትለክ ሲሉ ተለቀዋል። » በማለት ስለስነፅሁፍ ተግባረቢነት ለመስበክ ሞክሯል። ሰሎሞን ድሬሳ የአማርኛ ሥነፅሁፍ የነበረውን ዘመናዊ የእውነታነት አቅጣጫና የማስተማር፡ የማሳወቅና የማሰልጠን ተግባሩን አፈራርሶ «ጥበብ ለጥበብ» በሚል

የምዕራብ የፈጠራ ጥበብ ውድቀት ንድፈ ሃሳብን የሚያስተጋባ ይመስላል። ይህ እዝማሚያ በሌላ አካባቢ ንድፈ ሃሳቡ ሲወጣን የነበረው ችግርና ጠቢባኑም ከችግሩ ለመሸሽ የፈጠሩት ሁኔታ እንደነበረ ሁሉ በአብዮቱ ዋዜማ በኢትዮጵያም የነበረው ሁኔታ ጠቢባን የፈጠራ ተግባራቸው ወደ ማህበረሰቡ ችግር እንዲያተኩር የሚለው ጥሪ በተራማጅ ሃይሎች አካባቢ አዘውትሮ ይሰብክ ስለነበረ ሰሎሞን ድሬሳና መሰሎቹ በሌላውም የጥበባት ዘርፎች ውስጥ የነበሩት ይህንን «መፃፍ ብቻ ስላለብኝ መፃፍ» ወይም «መሳል ብቻ ስላለብኝ መሳል» የሚለውን እዝማሚያ ለማንፀባረቅ ሞክረዋል። «ጥበብ ለጥበብ» የሚለውን ንድፈ ሃሳብ በይፋ እንደ ሰሎሞን ድሬሳ ያስተጋባ የጥበብ ቃላት ሰው ባናገኝም፡ ያንዳንዶቹ ሽሽት ይህንኑ ይመስል እንደነበረ መዘንጋትም የለብንም። ጥበብን ከግብረተሰብ እድገት ነጥሎ መመልከት የማይቻለውን ያህል ጠቃሚነቱን አምኖ መልእክት ለማስተላለፍ የሚገለገልበቱ ግለሰብ የመልእክቱን ይዘት የሚያንፀባርቀው ሳያውቀውና ሳይፈልገው እንደገደል ማሟቱ መሆን እንደማይችል የታመነ ነው። ይሁን እንጂ አንዳንዴም እንደዘመኑ ሁኔታ የግለሰቦችን ተቃውሞ መመልከት ተገቢ የትምህርት አለም ግዴታ ነው።

ጉማላሉ

- ብታቅማማ ባታቅማማ
- አትል ግጥም አይደል
- ዱዳ ካልሆንክ የማትሰማ
- ልጓም ካላፍትወቱ
- ሀሳብ ካለ ቸርነቱ
- ብትሰማ
- ባትሰማ
- ብፈነዳ
- ባልፈነዳ
- ብቀኝ

ባልቀኝ
ባዳምጥህ ትዝብት ሁንኝ
ድንጋይ ሳልቆጥር
ቃላት ሳልቋጥር
ስንኝ ሳላዛውር
ግጥም ነው ቋንቋ ነኝ
ምን ታደርጉኝ (ገፅ 43)
ብሎ ለመፃፍ ያነሳሳው ምንድን ነው?
(ይቀጥላል)

ቲዎድሮስ...
ነገጽ 20 የዞረ

እዚያ ካሳ አገልግሎት ከፈተ። ያን የገማውን ታላቅ ቆራረጠ። ቃል ኪዳን መግቢያ በማድረግ እሱና ወታደሮቹ እንዳንድቁራጭ ጉረሱ፡ እስከ መጨረሻው ለመዋጋት ተማማሉ። ከእንግዲህ ካሳ ከዙፋን ላነሰ ነገር እንደማይመለስ ሁሉም አወቁ።

እቲጌ መነን ላኩበት። እምቢ አልመጣም አለ። ደጃች ወንድይራድ የሦስት ደጃዝማች የሚያህል ሠራዊት ይዞ ዘመተበት። ካሳ በሽፍትነቱ ጊዜ አገዛዙን አገሬው ወደ ለት ኖሮ፡ እሁን በሙሉ ከተተለት። ካሳ ጦሩን አፋፍ ላይ አዘጋጅቶ ድንኳኑን ተክሎ ጠበቀ። ደጃች ወንድይራድ እያስፎከረ— «የኮሶ ሻጭ ልጅ እጁን ቢሰጥ ይሻለዋል» እያሰኘ— መጣ። ካሳ ከደርሱሾቹ የማረከው የሚዳ መነፅር አለው። በሱ ያያል። ተዋበች ካሳን፡ «ተኛ ደክሞሃል። ሲደርሱ እቀሰቅስሃለሁ» ትለዋለች። የት ሲደርሱ እንደምትቀሰቅሰው አመላክቷት ይተኛል። - - -

«ታጠቅ! ታጠቅ ደረሱ!» ብላ ቀስቀሰችው። ከዚያ ወዲህ የፈረሰ ስሙ «አባ ታጠቅ» ሆነ።

ካሳ በቀላሉ ድል አደረገ። ወንድይራድ ተማረከ። «ወንድ መሆን ነው እንጂ አስቸጋሪው ወንድይራድ። መሳደብ ቀላል ነው። እኔ እያለሁልህ ለምን የወንድ እናት ትሰድባለህ?» ለቁርስ፡ ለምሳ፡ ለእራት ኮሶ፡ እንቆቆ፡ ቀጪሞ እያጠጣ ወንድይራድን በቁርጠትና በተቅማጥ ገደለው።

ካሳ ለወንድይራድ ወታደሮች ምን እንዳላቸው ለትውልድ አልተላለፈም። ብቻ አብዛኛዎቹ ግልብጥ ብለው ለሱ ገቡለት፡ አጥፍ ድል ሆነለት።

እቲጌ መነን ካሳን እርቅ ጠየቁት። የደም ቢያን ግዛት ጨምረው ሰጡት። ሂዶ እዚያ ተቀመጠ።

(ይቀጥላል)